

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 11 Jild 4
2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 11 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизиллович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохид Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пулатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Лутфиллаев Ҳамидилло Муродиллаевич</i> “ЖАВОҲИР АТ-ТАФСИР ЛИ ТУҲФАТ АЛ-АМИР” АСАРИНИНГ МАЗМУНИ ВА ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИ ҲАҚИДА	12-17
<i>Эгамбергенов Ҳайтбой Ҳамидулло ўғли</i> ТОШ ДАВРИ АҲОЛИ МИГРАЦИЯЛАРИ (ЎРТА ОСИЁНИНГ ЖАНУБИЙ, ЖАНУБИЙ-ҒАРБИЙ ВА ҚУЙИ АМУДАРЁ ҲУДУДЛАРИ МИҚЁСИДА)	18-25
<i>Esonov Ziyodbek Yuldashevich</i> ҚО’ҚОН ХОНЛАРИ СУЛОЛАСИНИНГ ГЕНЕОЛОГИК ТАҲЛИЛИ	26-31
<i>Mamatqulov Bekzod</i> О’ЗБЕКИСТОНДА XX-АСРНИНГ 20-40-ЙИЛЛАРИДА СANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHI VA KADRLAR TARKIBINI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI	32-38
<i>Asadova Ra’no Baymanovna</i> О’ЗБЕК- HIND MUNOSABATLARINING YANGI BOSQICHGA KO’TARILISHI: HAMKORLIK ISTIQBOLLARI	39-42
<i>Saidova Raxima</i> О’ЗБЕКИСТОН ВА ИТАЛИЯ MUNOSABATLARINING ME’YORIY-HUQUQIY MANBALARI	43-48
<i>Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich, Ergasheva Ra’no Muzaffarbek qizi</i> AFROSIYOB ARXEOLGIK YODGORLIGINING O’RGANILISH TARIXI	49-55
<i>Iriskulov Bekzod Jaxongirovich</i> TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGI BYUDJETINING SARFLANISHIGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR	56-60
<i>Mirsoatova Sayyora Turg’unovna</i> QOYATOSH SURATLARIDA IBTIDOIY DAVR IQTISODIY HAYOTINING AKS ETISHI	61-66
<i>Лухмонов Шахзод Сайфиддин ўғли</i> ВЛИЯНИЕ ДЕНЕЖНОЙ ЭМИССИИ В 1918-1920 ГОДАХ НА СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ЖИЗНЬ НАРОДОВ ТАССР	67-71
<i>Axmedov Bekzod</i> SOVET HOKIMIYATI TOMONIDAN O’ZBEKISTONDA QORAKO’LCHILIKNI RIVOJLANTIRISH TADBIRLARI.....	72-75
<i>Mamatov Jasurbek Qodirqul o’g’li</i> NAMANGAN VILOYATI ZIYORATGOHLARINING AHOLINING IJTIMOIIY HAYOTIDAGI O’RNI (UYCHI TUMANI DEVONA BUVA ZIYORATGOHI MISOLIDA)	76-80
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo’latovich</i> SURXONDARYO VILOYATI SANOATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINING ASOSIY YO’NALISHLARI	81-88

Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич

ТОШКЕНТ ВОҲАСИ ПАЛЕОМЕТАЛЛ ДАВРИ ЖАМИЯТИ ТАРАҚҚИЁТИДА ТАБИЙ
РЕСУРСЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 89-93

Akrorov Botir Bakhodirovich

ДОГОВОРНО-ПРАВОВАЯ БАЗА СОТРУДНИЧЕСТВА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ИРАНА
В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ 94-99

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Tursunov Bekmuxammad Omonovich

IQTISODIYOTDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI
RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMI TAKOMILLASHTIRISH 100-108

Muxitdinova Kamola Alisherovna

«OLMALIQ KON-METALLURGIYA KOMBINATI» AJDA ISHLAB CHIQARILADIGAN
MAHSULOTLARNING SANOAT KORXONALARIDA QO'LLANISHI 109-115

Madraximov Qaxramon Egamberganovich

INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIY BARQARORLIKKA
ERISHISH YO'LLARI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA..... 116-125

Кетманов Авазбек Маликович

КИЧИК БИЗНЕС МОЛИЯВИЙ РЕСУРСЛАРИ САМАРАДОРЛИГИ ОМИЛЛАРИ ВА УЛАРНИНГ
ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 126-134

Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich

KAMBAG'ALLIKKA QARSHI KURASHISHNING OMILLARI..... 135-142

Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon ogli

MARKET MECHANISMS, METHODS OF PRICE FORMATION IN THE SYSTEM OF MARKETING
OF GOODS AND SERVICES 143-152

Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi

MINTAQA TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI MARKETING TIZIMINI
TASNIFI 153-160

Sharipov Komil

MINTAQAVIY KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISHDAGI KICHIK BIZNESNING ROLI 161-170

Rajabov Navruzbek Azimjonovich

MAISHIY XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANISHI VA KAMBAG'ALLIKNI
QISQARTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 171-179

Mirzaeva Shirin Nodirovna

SUPPORT AND DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN
UZBEKISTAN..... 180-187

Pardayev Rasulbek Islomovich

TURIZM XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING USULLARI VA ULARNING
TAHLILI 188-196

Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH
XUSUSIYATLARI 197-202

<i>Рахимов Бахромжон Ибрахимович</i> ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ	203-209
<i>Zakirova Gulnora Mirzaliyeva, Madaminov Abdulaziz Anvarjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT VA IMPORT SALOHİYATI (NAMANGAN VILOYATI TAHLILIDA).....	210-216
<i>Hasanov Ilkhom Isakovich</i> IMPROVING THE FINANCING MECHANISM OF THE SCIENTIFIC SUPPLY SYSTEM IN THE AGRICULTURE OF UZBEKISTAN.....	217-221
<i>Ibragimova Nilufar Ziyadullayevna</i> CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA XIZMATLAR KO'RSATISHNING XUSUSIYATLARI	222-227
<i>Maxmudov Jasurbek Ergashevich</i> INNOVATION IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLİYAVIY JIHATDAN QO'LLAB-QUVVATLASH TAHLILI	228-233
<i>Ravshanov Nodirjon Begaliyevich</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING AHAMIYATI	234-243
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i> SHIHOIDDIN SUHRAVARDIY FALSAFIY QARASHLARIGA IJTIMOY-SIYOSIY VAZIYATLARNING TA'SIRI	244-248
<i>Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich</i> XORAZM JADIDLARI MA'NAVİY MEROSINING YANGI O'ZBEKISTONDA YOSHLARINI VATANPARVARLIK VA BAG'RIKENGLIK RUHIDA TARBIYALASHDAGI AHAMIYATI.....	249-254
<i>Saburov Jaloliddin</i> XVIII-ASR OXIRI VA XIX-ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA ILM-FAN VA MADANIY HAYOT RIVOJI	255-260
<i>Jabborov Ikromjon Jumaniyozovich</i> NAJMIDDIN KUBRO TA'LIMOTIDA "KOMIL INSON " TARBIYASI VA UNING AXLOQIY VA MA'NAVİY YUKSALISHGA OID G'OYALARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	261-265
<i>Saidkulov Nuriddin Akramkulovich</i> FORMATION OF PERSPECTIVES REGARDING SOCIETY'S STABILITY	266-271
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAHSHARIY QARASHLARIDA SUV VA SHIFOBAXSH MEVALAR MASALASI	272-277
<i>Yuldashev Farrux Abdurakhmanovich</i> ON THE QUESTION OF THE UNIQUE ROLE OF THE PRINCIPLES OF HUMANITY AND PATRIOTISM IN THE DEVELOPMENT AND STRENGTHENING OF THE FUTURE OF THE YOUNG GENERATION	278-282
<i>Ganiyev Baxodirjon Sodiqjonovich</i> TADBIRKORLIK MADANIYATINING SENSUALISTIK VA AKSILOGIK XUSUSIYATLARINING IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLILI	283-287

11.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI*Baxronova Dilrabo*

PROTOTURKIYLARNING AMERIKA QIT'ASIGA KO'CHISHI: LEKSIK PARALLELLIZM VA ETIMOLOGIK-SEMANTIK TADQIQ 288-295

Daliyeva Madina

DETERMINANTS OF COGNITIVE MODELING OF POLYSEMY OF LINGUISTIC TERMS IN ENGLISH, UZBEK, AND RUSSIAN LANGUAGES 296-300

Paluanova Khalifa

STRATEGIES FOR ENHANCING PRAGMATIC COMPETENCE IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION (SLA) THROUGH EFFECTIVE APPROACHES 301-306

Равшанов Махмуд

СЕМАНТИКА ГЛАГОЛОВ В «ДИВАНИ ЛУГАТ-ИТ ТУРК» МАХМУДА КАШГАРСКОГО 307-311

Bekbergenova Gulaim Aijarıkovna

SEMANTIC CLASSIFICATION OF ENGLISH AND KARAKALPAK ANTHROPOCENTRIC PROVERBS 312-318

Normamatov Farrux Komiljon o'g'li

MURAKKAB USLUBDAGI ASARLAR XUSUSIYATLARI VA UNDA FORMALIZM YONDASHUVI 319-322

Gulamova Dilobar Imamkulovna

ADABIYOT DARSLIKLARDA EVFEMIZMLARNING QO'LLANILISHI VA TAHLILI 323-326

Xolmuxamedov Baxtiyor

TERS LUG'ATLARNING ASOSIY XUSUSIYATI VA ULARNI TUZISH METODIKASI 327-334

Chorieva Iroda Kurbonboevna

KASALLIK NOMLARI VA BELGILARI KELTIRILGAN INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 335-339

Ganiyeva Orzigul Xayriddinovna

XX ASR AMERIKA REALISTIK QISSACHILIGIDA POETIK KONSTRUKSIYA: SHAKL VA MAZMUN MASALASI 340-345

Расулова Камола

ПОНЯТИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ. ВИДЫ АВТОРСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ 346-353

Омонов Турғунбой

“СУҒУРТА” ТЕРМИНИНИНГ ЛИНГВИСТИК ТАЪРИФИ 354-358

Хакбердиева Сайёра Фармоновна

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ОБЪЕКТИВИЗАЦИЯ ФРЕЙМА «МАТЬ» И «ОТЕЦ» В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ 359-364

Xolmirzayev Baxtiyor Mirzamahmudovich

IJTIMOIY-SIYOSIY ASAR TARJIMASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 365-370

Gubaydullin Artur Faridovich

CHALLENGES OF TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S "GOOD OMENS" 371-376

Abdullaeva Sevara Makhsudaliyevna

EMOTIVE INTENSIFIERS OF ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES 377-381

Baymuradova Gulbaxar Chari Qizi

SURXONDARYO VILOYATI FITOTOPONIMLARINING STRUKTURGRAMMATIK

TAHLILI 382-385

Yuldasheva Nigora Baxodirovna

INGLIZ VA O'ZBEK PAREMIYALARINI O'RGANISHNING AKSIOLOGIK JIHATLARI 386-390

Quljanova To'lg'anoy Shodiyor qizi

ABDUVALI QUTBIDDIN SHE'RIYATIDA POETIK OBRAZLAR TAHLILI 391-396

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Рузметов Хайрулла*FUQAROLARNING UZINI UZI BOShQARIsh ORGANLARI MANsABDOR SHAHSLARINING
KONSTITUCIYAVIY-XUQUQIY JAVOBGARLIGI ..... 397-402*Ачилова Лилия Илхомовна*TURIStIK XIZMATLAR KURsATIsh BUIYCHA FUQAROLIK-XUQUQIY
MUHOSABATLARNI TARTIBGA SOLISHNING UNIFIKACIYASI CEGARALARI
RAQAMLAshTIRISH SHAROITIDA ..... 403-410*Abdubannayev Umidjon*AXBOROTGA BO'LGAN INSON HUQUQLARINI TA'MINLASHNING
RIVOJLANISH BOSQICHLARI ..... 411-421*Халикулов Комолиддин Носирович*XORIJIY DAVLAT SUDLARINING QARORLARINI TAN OLISH VA IJRO ETISHDA
DAVLAT SUVERENITETI MASALALARI ..... 422-427*Тўраев Жавоҳир Усмон ўғли*XODIMLAR MEHNAT XUQUQLARIGA RIOYA QILINIshi BUIYCHA DAVLAT NAZORATI VA
TEKSHIRUVI TUSHUNCHASIGA OID NAZARIY QARASHLAR ..... 428-433*Элмурзаев Билолиддин Нурмон ўғли*TERGOV HARAKATLARINI AMALGA OSHIRISHDA TERGOVCHINING PROCESSUAL
MUSTAQILLIGINI TAYMINLASH ..... 434-439*Djumaniyazova Dilfuza Kamalovna, Shayakubov Shomansur Shakabilovich*IJTIMOIY HAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIK LARGA
QARSHI KURASHISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBA ..... 440-446*Алиев Асилбек Кадирович*KRIMINOLOGICHESKIE (SOtsIALNYE) PREDPOSYLKI I KORNI RASPROSTRANENIYA
AZARTNYKH IGR SREDI NASELENIYA ..... 447-451*Нодирахон Абдурахманова*REGULIROVANIYE FINTEKHA I KRIPTOVALYUT: OSNOVNYE VYZOVY I PRAVOVYE
ASPEKTY ..... 452-462*Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич*

REPO BITIMLAR – TAYMINLOVCHI BITIM SIFATIDA UMUMIY TAVSIF 463-469

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI*Xusanova Mohira*OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI BAHOLASH SHAKLINI
TAKOMILLASHTIRISH 470-479

<i>Берикбаев Алишер Аликулович</i> ТАСВИРИЙ САНЪАТ ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШДА ИЛҒОР ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ	480-483
<i>Yusupova Shoxista Alimjanovna</i> TALABALARNING TASVIRIY SAN'AT MASHG'ULOTLARIDA IJODIY QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	484-489
<i>Yakubova Nafisa Odilyanovna</i> CHIZMACHILIK DARSLARIDA TALABALARNI IJODIY-KREATIV FIKRLASHGA O'RGATISH	490-494
<i>Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li</i> TURIZM SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASHDA AMALIYOT VA NAZARIYANING PEDAGOGIK UYG'UNLIGI	495-500
<i>Suvankulov Umid Ilxom o'g'li</i> MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA PEDAGOGLARNING DISKURSIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	501-505
<i>Ibragimov A'lamjon Amrilloevich</i> O'QITUVCHILARNI UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISHGA KOGNITIVFUNKSIONAL YONDASHUV	506-518
<i>Jo'rayeva Feruza Baxtiyor qizi, Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li</i> TA'LIMDA KOMMUNIKATIV INNOVATSION VOSITALAR VA ULARNING IMKONIYATLARI	519-524
<i>Siddiqova Shahnoza Ahmedovna</i> SCIENCE XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARINING O'ZBEKISTONDA BIOLOGIYA O'QITUVCHILARINING TABIIY FANLAR SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	525-529
<i>Xoliqov Nasriddin Abdikarimovich</i> MILLIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING SHARTI SIFATIDA TA'LIM, FAN VA BIZNESNING O'ZARO ALOQALARI MAZMUNI	530-534
<i>Javliyeva Shahnoza Bahodirovna</i> TA'LIM SIFATIGA YO'NALTIRILGAN O'QUV MATERIALLARINI YARATISH MODEL 535-539	535-539
<i>Jumaboev Nabi Pardaboevich</i> TA'LIM SIFATIGA YO'NALTIRILGAN O'QUV MATERIALLARINI YARATISH MODEL 540-545	540-545
<i>Kayumov Erkin Kazakbayevich</i> THE IMPORTANCE OF FINE ARTS IN SHAPING STUDENTS' PERCEPTION AND CREATIVITY	546-550
<i>Khojamqulov Rasulbek Kurban ugli</i> THE NEED TO DEVELOP COMPETENCY OF FUTURE ENGINEERS USING COMPUTER GRAPHICS	551-555
<i>Latipova Gavhar Shavkat kizi</i> TARIX YO'NALISHI TINGLOVCHILARI UCHUN KREATIV SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	556-564
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> ATROF- MUXITNING YUKORI XARORATIDA MUSHAK FAOLIYATI	565-568

Received: 31 October 2024
Accepted: 5 November 2024
Published: 15 November 2024

Article / Original Paper

FEATURES OF MANAGING INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES

Bahodirov Shohruh

Doctoral Student at Tashkent State Transport University
Email: shohruh94@gmail.com

Abstract. This article examines the important aspects and features of managing innovation activities in industrial enterprises. It highlights the significance of managing innovation activities, the implementation of new technologies and developments for enterprises, improving product quality, and ensuring competitiveness. The article covers various methods, strategies, and practical aspects of organizing and managing innovation processes.

Keywords: new ideas, new technologies, management of innovation activity in industrial enterprises, innovation strategy, innovation culture for industrial enterprises, innovation environment

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI

Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti doktoranti

Abstract. This article examines the important aspects and features of managing innovation activities in industrial enterprises. It highlights the significance of managing innovation activities, the implementation of new technologies and developments for enterprises, improving product quality, and ensuring competitiveness. The article covers various methods, strategies, and practical aspects of organizing and managing innovation processes.

Keywords: new ideas, new technologies, management of innovation activity in industrial enterprises, innovation strategy, innovation culture for industrial enterprises, innovation environment

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I11Y2024N25>

Kirish. Hozirgi zamon iqtisodiyoti, global raqobat va tez o'zgaruvchan bozor sharoitlari sharoitida, sanoat korxonalarida uchun innovatsion faoliyatni samarali boshqarish har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda

Shuningdek, innovatsion faoliyat, tashkilotning rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi bo'lib, korxonaning bozor talablariga moslashishi, yangi imkoniyatlar yaratishi va iqtisodiy o'sishga erishishi uchun zarurdir.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyulidagi PF165 sonli "2022-2026 yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" [1] gi Farmoni bilan mamlakatimiz innovatsion rivojlanish strategiyasi tasdiqlandi. Ushbu strategiya iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohada, shu jumladan qishloq xo'jaligi, energetika, qurilish, ta'lim, sog'liqni saqlashda innovatsion va texnologik rivojlanish

bo'yicha davlat siyosatining maqsadli yo'nalishlarini belgilab berib uning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- innovatsion infratuzilma subyektlari tarmog'ini shakllantirish orqali startap tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash;
- innovatsion faoliyatni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning institutsional mexanizmlarini takomillashtirish orqali innovatsion faol tashkilotlar ulushini oshirish;
- kichik tadbirkorlikning innovatsion faolligini oshirish orqali hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy jadal o'sishini ta'minlash;
- yangi turdagi mahsulotlar va innovatsion texnologiyalar yaratishning kompleks tizimini shakllantirish va bu orqali innovatsiyalar talabini rag'batlantirish;
- innovatsion faoliyat boshqaruvida inson kapitalini yanada rivojlantirish. Shuningdek, mazkur strategiya doirasida innovatsion faoliyat subyektlari ya'ni sanoat ishlab chiqarish tashkilotlari sonini 613 tadan 2250 tagacha yetkazish, innovatsion infratuzilma subyektlari sonini 3 baravarga oshirish, innovatsion tadbirkorlik natijasida yaratiladigan yangi ish o'rinlari sonini 4 baravarga oshirish maqsad qilingan.

O'zbekistonda iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlari, jumladan, sanoat tarmog'ini jadal rivojlantirishga e'tibor qaratilmoqda. 2024- yilning yanvar-iyul oylarda Toshkent viloyatida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar tomonidan 12,3 trln. so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarildi. Xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarning umumiy ishlab chiqarishdagi tutgan ulushi 17,5 %ni tashkil etdi.

Mavzu bo'yicha boshqa olimlar ilmiy asarlari qisqacha tahlili. Innovatsiyalar asosida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning xususiyatlari, uning nazariy va amaliy jihatlarini xorijlik iqtisodchi olimlar Genri Uilyam Chesbrough [3; 35-41 b.] fikriga ko'ra, innovatsiyalar firmalarning o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashishlari, raqobatbardoshligini saqlab qolishlari va uzoq muddatli o'sishga erishishlari uchun zarurdir.

Bundan tashqari, Y.Shumpeter [6; 48-65 b.] innovatsiya iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida ko'radi. U o'zining "Iqtisodiy rivojlanish nazariyasi" (Theory of Economic Development) nomli asarida innovatsion jarayon natijasidagi o'zgarishlarni quyidagi besh yo'nalishga ajratib ko'rsatib bergan.

P.F.Drukerning [2: 1-6 b.] fikricha tashkilot ichida innovatsiyalarni boshqarish va ijodiy muhitni yaratish zarurligini ko'rsatadi u innovatsion faoliyatni muvaffaqiyatli boshqarish uchun aniq maqsadlar va rejalashtirishni tavsiya etadi.

Innovatsion omillarning ayrim nazariy jihatlarini O'zbekistonlik olimlardan, N.Yo'ldoshev va Sh.Mirsaidova [4] o'z tadqiqotlarida sanoat korxonalarida innovatsion salohiyatni oshirish va uni boshqarish masalalarini o'rganganlar. Ular innovatsion faoliyatni samarali boshqarish uchun korxonalarda innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish zarurligini ta'kidlaydilar.

Shuningdek, Sh.Zaynutdinov va G.Shanazarova [5] o'z ilmiy ishlarida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'llarini tahlil qilganlar. Ular innovatsion jarayonlarni samarali boshqarish uchun korxonalarda innovatsion madaniyatni rivojlantirish va xodimlarning kreativligini oshirish muhimligini qayd etadilar.

Bundan tashqari, D.Mamadjanov va N.Xidirov o'z tadqiqotlarida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini o'rganib, innovatsion jarayonlarni samarali boshqarish uchun korxonalarda innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va innovatsion loyihalarni moliyalashtirish masalalariga e'tibor qaratadilar.

Ushbu olimlarning ilmiy asarlari sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o'rganishga xizmat qiladi va korxonalar uchun innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda muhim manba hisoblanadi.

Ta'kidlash kerakki, yuqorida qayd etilgan iqtisodchi olimlarning ilmiy asarlarida sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish asosida uning samaradorligini oshirish mexanizmlari tadqiqot ob'ekti sifatida atroflicha o'rganilmagan. Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning bilan bog'liq tadqiqotlar yetarli darajada emasligi mazkur mavzuda chuqur ilmiy-uslubiy izlanishlarni amalga oshirishni taqozo etadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda ilmiy tadqiqotlar va tajribalar asosida innovatsion faoliyatni boshqarishning samarali usullari, strategiyalar va yondashuvlar tahlil qilingan. Ilmiy-texnikaviy yangiliklarni ishlab chiqish, ularni amaliyotga joriy etish va iqtisodiy samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Tahlil va natijalar. Bugungi kunda, innovatsiyalar nafaqat yangi g'oyalar yoki mahsulotlar ishlab chiqishni, balki o'zgaruvchan sharoitlarga tez moslashish, yangi texnologiyalarni joriy etish va xodimlarning kreativligini oshirishni ham o'z ichiga oladi.

Korxonalar o'z innovatsion jarayonlarini boshqarishda, resurslarni to'g'ri taqsimlash, hamkorlik aloqalarini o'rnatish va innovatsion madaniyatni rivojlantirish kabi bir qator muhim xususiyatlarni hisobga olishlari zarur.

Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning birinchi qadamlaridan biri aniq innovatsion strategiyaning mavjudligidir. Innovatsion strategiya korxonaning uzun muddatli maqsadlarini belgilab, bozor talablariga moslashishda yordam beradi. Mahsulot va jarayonlar bo'yicha yangi g'oyalarni ishlab chiqish, bozor tahlili va raqobatchilarni o'rganish orqali korxonalar innovatsion strategiyalarini shakllantiradi.

Bu jarayonlar orqali sanoat korxonalarida raqobatbardoshligini oshirib, bozor ulushini kengaytirishi mumkin shu bilan birgalikda innovatsion jarayonlarni samarali boshqarish uchun maxsus jamoalar tashkil etish zarur.

Bu jamoalar yangi g'oyalarni ishlab chiqish, loyiha rejalashtirish va innovatsion faoliyatni amalga oshirish bo'yicha mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. Loyiha boshqaruvi jarayonida o'zaro hamkorlik va muloqot o'rnatish, jarayonlarni soddalashtirish va natijalarni baholash jarayonlarini amalga oshiradi.

Tadqiqot va rivojlanish bo'limlari bo'lsa innovatsion jarayonlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Ushbu bo'limlar yangi g'oyalarni sinovdan o'tkazish, tadqiqotlar olib borish va yangi texnologiyalarni joriy etish bilan shug'ullanadi innovatsion jamoalarning faoliyati korxonaning umumiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Sanoat korxonalari uchun innovatsion madaniyatni rivojlantirish innovatsion faoliyatni samarali boshqarish jarayonini tashkil etishga imkon yaratadi. Innovatsion madaniyat tashkilotning raqobatbardoshligini oshiradi, yangi mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqishga yordam beradi, shuningdek, mijozlar ehtiyojlariga tezkor javob berishga imkon yaratadi.

Innovatsion madaniyat zamonaviy tashkilotlarning muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. Bu, yangi g'oyalar va ijodiy yechimlarga ochiqlikni, xodimlar o'rtasida samarali muloqotni va o'zaro hamkorlikni ta'minlaydigan muhitdir.

Innovatsion madaniyat nafaqat raqobatbardoshlikni oshirish, balki korxonaning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun ham zarurdir.

Bugungi tezkor o'zgaruvchan biznes muhitida, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, mijozlar ehtiyojlariga tezkor javob berish hamda bozor talablariga moslashish imkoniyatini oshirish uchun innovatsiyalarni amalga oshirish juda muhimdir.

Innovatsion muhit xodimlar uchun ham motivatsiya manbai bo'lib, ularning fikrlarini qadrlash orqali ijodiy potentsialini oshiradi.

Innovatsion madaniyatni rivojlantirish orqali korxonalar o'z raqobatbardoshliklarini oshirishi va yangi imkoniyatlarga ega bo'lishi mumkin. shu bilan birga innovatsiyalarni baholash va tahlil qilish jarayoni, ularning samaradorligini, amalga oshirishda yuzaga keladigan muammolarni va kelajakdagi imkoniyatlarni aniqlashga yordam beradi.

Bu jarayon innovatsion strategiyaning muvaffaqiyatini ta'minlash uchun juda muhimdir. Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish, korxonaning rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Innovatsiyalar nafaqat yangi mahsulotlar va jarayonlarni yaratish, balki mavjud resurslarni yanada samarali foydalanish, bozor talablariga tezkor moslashish va mijozlar ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi.

Mamlakatimizda sanoat korxonalari innovatsion boshqaruvini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari tahliliga ko'ra, innovatsion faoliyat bilan shug'ullanuvchi korxonaning ko'lami ortib borgan sari, uning innovatsion faolligi ham mos ravishda ortadi.

O'zbekistondagi kichik, o'rta va yirik korxonalarda innovatsion faoliyatni boshqarish bo'yicha o'tkazilgan statistik tahlillar quyidagi natijalarni ko'rsatdi:

1-jadval

2020-2022 yillarda O'zbekistonda korxonalarning ko'lami bo'yicha

innovatsiyalarni joriy etish ko'rsatkichlari (foizda)

	Mahsulot bo'yicha innovatsiya	Boshqaruv bo'yicha innovatsiya	Ilmiy tadqiqot ishlari	Tashqi bilim	Ichki imkoniyat	Tashqi imkoniyat
Kichik korxona	28	14	4	7	10	4
O'rta korxona	30	19	9	11	14	8
Yirik korxona	32	22	15	13	22	13

Statistik ma'lumotlar tahliliga ko'ra, so'nggi yillarda mamlakatimiz milliy iqtisodiyoti tarmoqlarida xo'jalik faoliyati yurituvchi kichik korxonalarning 28 foizi mahsulotga doir innovatsiyalarni joriy qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich o'rta korxonalarda 30 foizni va yirik korxonalarda 32 foizni tashkil etadi.

Boshqaruvga oid innovatsiyalar esa kichik korxonalarda 14 foizni, o'rta korxonalarda 19 foizni va yirik korxonalarda 22 foizni tashkil etdi.

Ilmiy-tadqiqot ishlari kichik korxonalarda 4 foizni tashkil qilgan bo'lsa, o'rta va yirik korxonalarda bu ko'rsatkich mos ravishda 9 foiz va 15 foizga yetdi. Bu esa yirik korxonalarda innovatsion jarayonlarga ko'proq e'tibor qaratilayotganini ko'rsatadi.

2022-yilning yanvar-dekabr oylarida o'z kuchi bilan innovatsion mahsulotlar, ishlar, xizmatlar ishlab chiqargan kichik korxona va mikrofirmalarning hududlar bo'yicha taqsimlanishi Andijon viloyatida 15 ta, Buxoro viloyatida 10 ta, Farg'ona viloyatida 12 ta, Jizzax viloyatida 8 ta, Qashqadaryo viloyatida 9 ta, Navoiy viloyatida 7 ta, Namangan viloyatida 11 ta, Samarqand viloyatida 14 ta, Surxondaryo viloyatida 6 ta, Sirdaryo viloyatida 5 ta, Toshkent viloyatida 20 ta, Toshkent shahrida 25 ta, Xorazm viloyatida 7 ta va Qoraqalpog'iston Respublikasida 4 tani tashkil etadi. Ushbu ma'lumotlar sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning dolzarbligini va uning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rnini ko'rsatadi.

Statistik ma'lumotlar tahliliga ko'ra, O'zbekistonning turli viloyatlarida kichik korxonalar va mikrofirmalarning innovatsion faoliyatiga oid faolligida sezilarli farqlar mavjudligini ko'rsatadi. Toshkent shahri (25 ta) va Toshkent viloyati (20 ta) innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish bo'yicha yetakchi pozitsiyada. Bu holat poytaxt va uning atrofidagi hududlarda iqtisodiy faoliyatning yuqori darajada rivojlanganligi, resurslar va infratuzilmaning yaxshi rivojlanishi bilan bog'liq.

Viloyatlar bo'yicha taqsimlanish: Andijon (15 ta), Samarqand (14 ta) va Namangan (11 ta) viloyatlari innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish bo'yicha yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etmoqda. Bu hududlar qishloq xo'jaligi va sanoat sektori o'rtasida kuchli integratsiyaga ega bo'lib, bu yerda innovatsion ishlanmalar va tadbirkorlik faoliyati yuqori.

Past ko'rsatkichli viloyatlar: Qoraqalpog'iston Respublikasi (4 ta), Surxondaryo (6 ta), va Sirdaryo (5 ta) viloyatlari innovatsion mahsulot ishlab chiqarish bo'yicha eng past ko'rsatkichlarga ega. Bu past darajali faoliyat viloyatlarning infratuzilmasi, texnologik bazasi va moliyaviy resurslarga cheklangan kirish imkoniyatlari bilan izohlanadi. Shuningdek, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining yetarlicha rivojlanmaganligi ham bunda rol o'ynaydi.

Hududlararo farqlar O'zbekistonda innovatsion faoliyatning rivojlanishini rag'batlantirish uchun regionlar bo'yicha maqsadli yondashuvlar zarurligini ko'rsatadi. Innovatsion infratuzilmani yaxshilash, tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va maxsus texnologik parklarni tashkil etish past ko'rsatkichli hududlarda bu sohani rivojlantirishga yordam beradi.

Amalga oshirilgan tadqiqotlarimiz asosida mamlakatimizda sanoat korxonalari innovatsion boshqaruvi amaliyotini rivojlantirish, jumladan, ularning innovatsion faolligini oshirishga ustuvorlik qaratilishi zaruriyati mavjudligi anglatadi.

Hozirgi vaqtda respublikamiz iqtisodiyoti uchun muvofiq keladigan innovatsion kon'yunktura sanoat korxonalari uchun tashqi omil sifatida innovatsiyalar jozibadorligini ifodalaydi.

Innovatsion kon'yunkturani shakllanish holatini baholash bir qator parametrlar yoki ko'rsatkichlarga asoslanadi. Ushbu parametrlar muayyan mamlakatning innovatsiyalarni yaratish va joriy etish salohiyati hamda ularni amalga oshirish bilan bog'liq riskini ifodalovchi ko'rsatkichlardir.

Ularning eng muhimlari sifatida: makroiqtisodiy barqarorlik innovatsion infratuzilmaning rivojlanish darajasi, innovatsiya faoliyati huquqiy asoslari; soliq tizimining sifati va soliqqa tortish darajasi; bank tizimi va boshqa moliyaviy institutlar holati va ishonchliligi; innovatsiyalarga bo'lgan talab va taklif nisbati, mamlakatda xususiy kapitalning rivojlanish darajasi; fan, ta'lim va sanoat o'rtasidagi integratsiya rivojlanish darajasi,

hamkorlar tomonidan shartnoma majburiyatlarining bajarilishi; davlat boshqaruv tizimi kabilarni keltirish mumkin.

Xulosa. Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish zamonaviy raqobatbardosh muhitda katta ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot asosida aniqlanganki, korxonalar o'z strategik maqsadlariga erishish va bozorda raqobatbardosh bo'lib qolishlari uchun innovatsion boshqaruvni mustahkamlashlari lozim. Innovatsion strategiyaning mavjudligi va uni doimiy yangilab turish korxonalar uchun uzoq muddatli muvaffaqiyat garovidir. Innovatsion jarayonlarni samarali boshqarish, korxonalarning ichki resurslarini optimal taqsimlash va tashqi imkoniyatlardan foydalanish orqali amalga oshirilishi mumkin.

Innovatsion boshqaruvga qaratilgan sa'y-harakatlar uzoq muddatda korxonalar uchun yangi bozorlar ochilishi, raqobatbardoshlik darajasining oshishi va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashi kutilmoqda. Ushbu tadqiqot asosida korxonalar kelajakda strategik rejalashtirishni yanada yaxshilab, o'z resurslarini optimallashtirish orqali barqaror rivojlanish va raqobatbardoshlikni ta'minlashlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion faoliyatni samarali boshqarish korxonalarning muvaffaqiyatli faoliyati uchun muhim omil hisoblanadi. Korxonalar innovatsion strategiyalarini doimiy ravishda rivojlantirishi va zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llashi zarur. Shuningdek, davlat tomonidan ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash va korxonalarning ichki salohiyati uyg'unlashgan holda, innovatsiyalar orqali iqtisodiyotning barqaror o'sishiga erishish mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. "2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni.
2. Drucker P.F. Management: tasks, responsibilities, practices, Transaction Publishers, New Brunswick, NJ; London. – 2007. 6
3. Chesbrough, H. (2003). The era of open innovation. MIT Sloan Management Review, 44(3), 35-41.
4. Yo'ldoshev, N., Mirsaidova, Sh. "Sanoat korxonalarida innovatsion salohiyatni oshirish va boshqarish masalalari" Namangan davlat universiteti ilmiy tadqiqotlar, 2024-yil
5. Zaynutdinov Sh. va Shanazarova G.ning "Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'llari" nomli "Ilmiy tadqiqotlar jurnali" 2023-yil.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития. -М.: Прогресс 1982. 388 стр.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 11 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).